

Pošteno natjecanje u sportu kroz pravila Wada-e i praksu CAS-a

Molnar, Ivan

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:526090>

Rights / Prava: [In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-16**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

PRAVNI FAKULTET
SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

KATEDRA ZA TRGOVAČKO PRAVO
I PRAVO DRUŠTAVA
KOLEGIJ: PRAVO DRUŠTAVA

Ivan Molnar

**POŠTENO NATJECANJE U SPORTU KROZ PRAVILA
WADA-e I PRAKSU CAS-a**

Diplomski rad

Mentor: prof.dr.sc. Siniša Petrović

U Zagrebu, 2.11.2022

Izjava o izvornosti

Ja, Ivan Molnar pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor diplomskog rada/završnog rada te da u radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova te da se prilikom izrade rada nisam koristio drugim izvorima do onih navedenih u radu.

Ivan Molnar v.r.

SADRŽAJ

1. UVOD	2
2. NEKA ETIČKA PITANJA VEZANA UZ DOPING.....	4
2.1. LIBERTARIJANCI.....	5
2.2. ESENCIJALISTI	5
2.3. STAJALIŠTE SVJETSKE ANTIDOPINŠKE AGENCIJE (WADA).....	6
3. POVIJESNI PREGLED	7
4. SVJETSKA ANTIDOPINŠKA AGENCIJA.....	9
4.1. ZAŠTITA PREMA PRAVILIMA WADA-e	10
4.2. KODEKS WADA-e	11
4.2.1. Definicija i dokazivanje	12
4.2.2. Lista zabranjenih tvari i metoda.....	14
4.2.3. Testiranje i postupanje s uzorcima.....	15
4.2.4. Sankcije i žalbe	18
4.2.5. Edukacija.....	21
5. BORBA PROTIV DOPINGA U HRVATSKOJ	22
6. PRAKSA SPORTSKOG ARBITRAŽNOG SUDA (CAS)	24
6.1. OPĆENITO O POSTUPKU PRED CAS-om	24
6.2. POJEDINI SLUČAJEVI PRED CAS-om.....	26
6.2.1. Marin Čilić protiv Međunarodne teniske federacije (ITF).....	26
6.2.2. WADA protiv Sun Yanga i Svjetske federacije vodenih sportova (FINA)	28
6.2.3. Jose Paolo Guerrero protiv Međunarodne nogometne federacije (FIFA).....	30
6.2.4. Maria Šarapova protiv Međunarodne teniske federacije (ITF).....	32
7. ZAKLJUČAK	35
8. POPIS LITERATURE	36

1. UVOD

Predmet ovog rada je prikaz sustava borbe protiv dopinga. Sustav uključuje nadležne institucije, pravila koja se primjenjuju te sam postupak.

Ovim radom pokušat će se dati odgovor na pitanje je li antidopinški sustav dovoljno sveobuhvatan i učinkovit s jedne strane te pravičan i transparentan s druge strane. Ta pitanja su posebno važna kada se uzme u obzir priroda antidopinških pravila koja su prije svega sportska pravila. Kada su u pitanju norme prisilnog i kaznenog karaktera koje utječu na živote i karijere, potrebno je osigurati i primjerenu zaštitu prava svih sudionika.

Stvaranje djelotvornog aparata na svjetskoj razini nije jednostavno ni u jednoj ljudskoj djelatnosti pa tako ni u sportu, a stupanj organizacije mora biti na svjetskoj razini ako se želi učinkovito spriječiti korištenje dopinga.

Uz mnogo država, a gotovo svaka ima svoj pravni poredak, tu je mnogo međunarodnih organizacija i saveza sportova koji se međusobno razlikuju.

Suradnja koja je potrebna kako bi se stvorila jedinstvena antidopinška pravila na svjetskoj razini te institucije koje će ih provoditi, uistinu je značajna. Pokazuje se globalna važnost ne samo sporta nego i svih vrijednosti koje on nosi poput zdravlja, poštenja itd.

Rad započinje pregledom nekih etičkih i filozofskih pitanja vezanih uz doping. Cjeloviti pristup problemu važan je posebno kod pravnika kako se ne bi upalo u zamku da se svijet gleda samo kroz prizmu pravne norme. Proučavanjem pojave dopingiranja iz različitih perspektiva može se kvalitetnije prosuditi treba li se protiv dopinga boriti, zašto i kako. Antidopinška pravila imaju cilj štititi određene vrijednosti kao što uostalom to čine sva pravna pravila kaznene prirode.

Zatim slijedi povijesni prikaz pojave dopinga kao i borbe protiv dopinga. Naročiti razvoj i dopinga i posljedično antidopinških pravila događa se usporedno s razvojem profesionalnog sporta.

Nakon toga obrađuje se cijeli sustav antidopinških pravila Svjetske antidopinške agencije (dalje u tekstu: WADA). Za njezin Svjetski antidopinški Kodeks (dalje u tekstu: Kodeks) može se reći da je temeljni svjetski zakon borbe protiv dopinga. Sva načela, pravila, postupci te prava i obveze svih sudionika sportskog života sadržani su u Kodeksu.

Prikazuje se i sustav za sprječavanje dopinga u Hrvatskoj koji je usklađen sa pravilima Svjetske antidopinške agencije i Kodeksom.

Rad završava pregledom prakse Sportskog arbitražnog suda (dalje u tekstu: CAS) u pojedinim izabranim slučajevima dopinga. Može li to specijalizirano arbitražno sudbeno tijelo osigurati profesionalno, neovisno i učinkovito rješavanje sporova uz osiguravanje načela pravičnog postupka i zaštite prava stranaka?

2. NEKA ETIČKA PITANJA VEZANA UZ DOPING

Iako vjerojatno većina ljudi sam pojam dopinga smatra negativnim, postoji debata u filozofiji i etici sporta u kojoj se iznose argumenti za i protiv dopinga. Debatu je započeo W.M. Brown svojim člankom „Ethics, Drugs and Sport“ objavljenim u časopisu *Journal of the Philosophy of Sport* 1980. Spomenuti časopis je službeno glasilo Međunarodne organizacije za filozofiju sporta.

Ne ulazeći na ovom mjestu duboko u vrste i definicije dopinga, uzet ćemo kao glavno obilježje dopinga metode ili tvari koje unaprjeđuju izvedbe sportaša. Dakako, uz rizik po zdravlje sportaša.

Na temelju svog stava prema dopingju javljaju se dvije perspektive: libertarijanska i esencijalistička.¹

Libertarijanska perspektiva smatra kako bi doping trebao biti dopušten svim odraslim sportašima koji su kvalitetno informirani. Esencijalistička zastupa opću zabranu dopinga. Postoji i tzv. *treći put* koji je utemeljio W.J. Morgan, a koji uspostavlja razliku između medicinskih tretmana sportaša s jedne strane i unaprjeđivanja njihovih mogućnosti s druge.²

¹ M.M. Škerbić: *Etika dopinga u sportu: dvije suprotstavljene perspektive*, FILOZOFSKA ISTRAŽIVANJA 143 God.36 (2016) Sv.3 (511-530), str. 512

² Ibid str. 513

2.1. LIBERTARIJANCI

Glavni predstavnici ove perspektive su: W.M. Brown, R. Gleaves i C. Tamburrini.³

Stajalište kako bi doping trebao biti dopušten temelje na tome što težnja za vrhunskim rezultatom u modernom natjecateljskom sportu čini doping nužnim. Dopinške zabrane ograničavaju sportaše u postizanju izvrsnosti. Profesionalno bavljenje sportom samo po sebi je rizik za zdravlje. Odbacuju argumente o nepoštenju, škodljivosti i prisili. Ukoliko bi doping bio dopušten svim sportašima onda nema govora o nepoštenju i varanju jer su uvjeti jednaki za sve. Argument da neke tvari možda ne bi bile dostupne svima mogao bi se onda proširiti na sve uvjete bavljenja sportom. Nepošteno je onda i da neki sportaši imaju bolje uvjete treniranja i skrbi od drugih ili npr. kod skijanja, žive u planinskim zemljama sa mnogo skijališta. Ukidanjem zabrana moglo bi se slobodno više istraživati razne tvari što bi smanjilo njihovu škodljivost. U svakom slučaju, odrasli i informirani sportaši trebali bi imati pravo sami izabrati hoće li pomicati svoje granice koristeći doping.

2.2. ESENCIJALISTI

Predstavnici esencijalističke perspektive su: W. Fraleigh, R.L. Simon, A. Schneider, R. Butcher i M. Lavin.⁴

Svoje stavove o apsolutnoj zabrani dopinga u sportu objašnjavaju njegovim zadiranjem u samu bit sporta. Sportaši se natječu jedni protiv drugih i reagiraju na poteze i odluke protivnika uz uzajamno poštovanje. Natjecanjem se želi izmjeriti vještina sportaša, a ne kako reagiraju na doping. Uzimanjem zabranjenih tvari sportaš stječe nepoštenu prednost, a ukoliko bi se doping dopustio to bi ugrozilo zdravlje sportaša. Ukidanjem zabrane prisiljavalo bi se sve sportaše da uzimaju opasne tvari koje inače ne bi koristili jer u protivnom ne bi bili konkurentni. Kao društveni idoli sportaši bi negativno utjecali na zajednicu, a pogotovo mlade koji bi također počeli uzimati škodljive tvari. Prema tome, dopuštanjem dopinga sportaši ne bi škodili samo sebi nego i drugima, umjesto da promiču zdrav način života.

³ Škerbić: *Etika dopinga u sportu: dvije suprotstavljene perspektive*, str. 516-520

⁴ Ibid, str. 520-527

2.3. STAJALIŠTE SVJETSKJE ANTIDOPINŠKE AGENCIJE (WADA)

Osnovni cilj Svjetske antidopinške agencije je sport bez dopinga te je očuvanje sporta „čistim“ razlog njezina osnivanja.⁵ Štiti se težnja za postizanjem izvrsnosti kroz prirodni talent svakog sportaša, bez korištenja zabranjenih tvari i metoda. Temeljna vrijednost je „sportski duh“ koji je zapravo težnja ka slavljenju i uzvišenju ljudskog duha, uma i tijela. Vrijednosti kojima se to nastoji postići kroz sport zapravo su vrijednosti olimpizma:⁶

- a) Zdravlje
- b) Etičnost, *fair play* i poštenje
- c) Zaštita prava sportaša
- d) Izvrsnost u izvedbi
- e) Karakter i obrazovanje
- f) Zabava i veselje
- g) Timski rad
- h) Posvećenost i predanost
- i) Poštivanje pravila i zakona
- j) Poštivanje sebe i drugih sudionika
- k) Hrabrost
- l) Zajedništvo i solidarnost

⁵ Dostupno na: www.wada-ama.org (pristupljeno 13.10.2022.)

⁶ World Anti-Doping Code, str. 13

3. POVIJESNI PREGLED

Od najstarijih sportskih natjecanja postojala su pravila koja su osiguravala pošteno natjecanje. Uspjeh sportaša treba se temeljiti na njihovoj sposobnosti, mentalnoj čvrstini, snazi, brzini i vještini. No kao i u svakoj drugoj ljudskoj djelatnosti, postoje pojedinci koji žele do cilja stići bržim, najčešće nepoštenim putem. Kršenje pravila nije svojstveno samo sportu.

Uzimanje raznih sredstava kako bi netko unaprijedio svoje sposobnosti poznato je od davnina. U sportu su već stari Grci na antičkim Olimpijskim igrama uzimali određene vrste gljiva kako bi postigli bolje rezultate.⁷

Sama riječ doping nastala je od nizozemske riječi *doop* što znači opijumski napitak. Koristili su ga i pripadnici južnoafričkih plemena Kafir kao mješavinu biljaka za vjerske obrede i Zulu kao alkoholni napitak za hrabrost (*dop*).⁸

Doping u modernom smislu prvo se počeo koristiti u konjičkom sportu. U engleskom rječniku pojam *doping* pojavljuje se 1869. godine označavajući upravo narkotike koji su se davali konjima prije utrka. Zbog zarade na kladenju, konjima su se davala stimulativna sredstva, pa je tako i prva doping kontrola provedena na konjskim utrkama 1910. u Austriji.⁹

Što se tiče korištenja dopinga kod ljudi, prvi dokumentirani sportaši su nizozemski plivači iz 1865. godine.¹⁰ Biciklist Arthur Linton preminuo je 1896. godine zbog uzimanja stimulansa.¹¹ Na maratonskoj utrci 1904. godine Thomasu Hicksu ubrizgan je strihnin kako bi završio utrku, da bi na kraju Hicks u toj utrci i pobijedio.¹² U to vrijeme to je bilo dopušteno.

Međunarodna amaterska atletska federacija bila je prva međunarodna organizacija koja je zabranila doping 1928. godine.¹³

⁷ D. Primorac, M. Buhovac, N. Miletić: *Istraživanje i dokazivanje dopinga kao sportskog delikta s osvrtom na kaznenopravni aspekt*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god.58, 1/2021, str. 185-209, str. 186

⁸ M.M. Škerbić: *Etika dopinga u sportu: dvije suprotstavljene perspektive*, str. 515

⁹ Primorac, Buhovac, Miletić: *Istraživanje i dokazivanje dopinga kao sportskog delikta s osvrtom na kaznenopravni aspekt*, str. 186

¹⁰ Ibid

¹¹ Ibid

¹² M. Pajčić, T. Petković: *Doping i kaznenopravna odgovornost*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god.45, 3/2008., str. 551-582, str. 552

¹³ Ibid

Međunarodni olimpijski odbor osnovao je 1968. godine Zdravstvenu komisiju te se na Zimskim olimpijskim igrama u Grenobleu i Ljetnim olimpijskim igrama u Mexico Cityu prvi puta uvelo testiranje na doping.¹⁴

Prva osoba koja je diskvalificirana zbog dopinga bio je Hans Gunnar Liljenwall u modernom petoboju upravo u Mexico Cityu. Naime, prije natjecanja u streljaštvu popio je dva piva.¹⁵

Svjetska antidopinška agencija osnovana je 1999. godine nakon što je na biciklističkoj utrci Tour de France 1998. godine cijela momčad ulovljena u sustavnom doppingiranju. Nakon tog slučaja shvatilo se da dotadašnja borba protiv dopinga nije dovoljna te se krenulo u osnivanje nezavisne specijalizirane agencije.¹⁶

Kako bi se osigurala još sustavnija i potpunija borba protiv dopinga, 2005. godine u Parizu je donesena Međunarodna konvencija protiv dopinga u sportu. Države članke dužne su međusobno surađivati i pomagati si u borbi protiv dopinga i štititi zdravlje sportaša, pružati potporu WADA-i, djelovati u skladu sa Kodeksom koji je donijela WADA te donositi odgovarajuće zakonodavne okvire. Također obvezuju se osmišljavati i provoditi obrazovne programe o štetnosti dopinga u moralnom i zdravstvenom smislu i poticati sportske organizacije na borbu protiv dopinga. Hrvatska je također stranka konvencije.¹⁷

Vjerojatno najveći doping skandal koji je izbio do sada, gdje je WADA pokazala svoju moć, jest zabrana sudjelovanja Rusiji na Olimpijskim igrama u Rio de Janeiru 2016. godine zbog organiziranog i institucionaliziranog dopinga.¹⁸

¹⁴ Pajčić, Petković: *Doping i kaznenopravna odgovornost*, str. 552

¹⁵ Dostupno na: <https://sok.se/idrottare/idrottare/h/hans-gunnar-liljenwall.html> (pristupljeno 13.10.2022.)

¹⁶ M.M. Škerbić: *Etika dopinga u sportu: dvije suprotstavljene perspektive*, str. 515

¹⁷ Zakon o potvrđivanju međunarodne konvencije protiv dopinga u športu, NN, 7/2007, čl. 1

¹⁸ M.M. Škerbić: *Etika dopinga u sportu: dvije suprotstavljene perspektive*, str. 512

4. SVJETSKA ANTIDOPINŠKA AGENCIJA

Svjetska antidopinška agencija-*WORLD ANTIDOPING AGENCY* (WADA) osnovana je 10.studenog 1999. s ciljem borbe protiv dopinga u sportu, zaštite sportaša i očuvanjem vrijednosti sporta.¹⁹

WADA je osnovana na inicijativu Međunarodnog olimpijskog odbora koji je u veljači 1999. sazvaio prvu međunarodnu konferenciju o doping u Švicarskoj. Na toj konferenciji donesena je deklaracija – *Lausanne Declaration on Doping in Sport* koja je bila temelj za osnivanje nezavisne međunarodne antidopinške agencije.²⁰

Potporu osnivanju WADA-e dale su razne međuvladine organizacije, vlade te javne i privatne organizacije koje sudjeluju u borbi protiv dopinga.

Samo vođenje i financiranje WADA-e također je kombinacija sportskih organizacija i pojedinaca s jedne strane te vlada s druge strane.²¹ Takva suradnja omogućava harmonizaciju u zakonodavstvu i sudskoj nadležnosti raznih zemalja te kroz takav partnerski odnos pomaže u razvoju, koordinaciji i primjeni antidopinških pravila u svim zemljama i sportovima. Bez suradnje s vladama zabrana trgovanja i širenja zabranjenih tvari bila bi nemoguća.

¹⁹ Dostupno na: www.wada-ama.org (pristupljeno 13.10.2022.)

²⁰ Dostupno na: www.wada-ama.org (pristupljeno 13.10.2022.)

²¹ Dostupno na: www.wada-ama.org (pristupljeno 13.10.2022.)

4.1. ZAŠTITA PREMA PRAVILIMA WADA-e

Antidopinška pravila su sportska pravila kao i natjecateljska pravila svakog sporta. Ona određuju uvjete pod kojima se sport igra. Svi sudionici sporta pristajući sudjelovati u određenom sportu, pristaju i na antidopinška pravila. To je posljedica hijerarhijskog ustroja sportskih organizacija na čelu sa Međunarodnim olimpijskim odborom, a zatim i sa svim nacionalnim olimpijskim odborima, sportskim federacijama i savezima koji su potpisnici Kodeksa WADA-e. Posebnost borbe protiv dopinga jest što su osnivači i potpisnici WADA-e i države. Međunarodna konvencija protiv dopinga u sportu i Kodeks WADA-e obvezuju sve potpisnike da se pridržavaju pravila WADA-e i o toj obavezi informiraju svoje članove. Potpisnici, uključujući i nacionalne antidopinške organizacije, slobodni su donositi i svoja pravila no ona moraju biti u skladu s načelima Kodeksa.²²

Antidopinška pravila i postupci razlikuju se od kaznenih i građanskih postupaka te im je cilj omogućiti usklađenu borbu protiv dopinga na svjetskoj razini. Iz tog razloga se u uvodu Kodeksa apelira na: *sve sudove, arbitražne sudove i disciplinska tijela da pri razmatranju činjenica i prava u pojedinom slučaju, budu svjesni i poštuju posebnu prirodu antidopinških pravila Kodeksa i činjenicu da ta pravila predstavljaju konsenzus širokog spektra organizacija i država diljem svijeta čiji je cilj poštenu sport.*

Pravila WADA-e za zaštitu zdravlja sportaša i vrijednosti sporta te borbu protiv dopinga u sportu temelje se na tri razine.²³

Prva je Svjetski antidopinški Kodeks koji ujednačuje pravila, postupke i politike sportskih organizacija i javnih vlasti. Kodeks je objavljen 2003. godine i od tada više puta mijenjan. Prije 2003. nisu postojala standardizirana pravila za sve države i sve sportove.

Druga razina su Međunarodni standardi (dalje u tekstu: Standardi) koji detaljnije propisuju postupke i pravila s operativne i tehničke strane borbe protiv dopinga. Ima ih osam i oni određuju:²⁴

a) listu zabranjenih tvari,

b) standard za laboratorije,

²² World Anti-Doping Code, str. 9-13, str. 16

²³ World Anti-Doping Code, str. 10

²⁴ Dostupno na: www.wada-ama.org (pristupljeno 14.10.2022.)

- c) standard za zaštitu privatnosti i osobnih podataka,
- d) standard za testiranje i istragu,
- e) standard za terapijska izuzeća,
- f) standard za edukaciju,
- g) standard za postupanje s rezultatima testiranja i
- h) standard za usklađenost pravila potpisnika s Kodeksom.

Svrha navedenih Standarda nije samo provedba borbe protiv dopinga nego i uređivanje postupka, prije svega testiranja, ispitivanja uzoraka u akreditiranim laboratorijima i raspolaganja dobivenim rezultatima na način koji osigurava transparentnost i zaštitu prava sportaša.

Treću razinu čine prvenstveno pravila koja primjenjuju međunarodne sportske federacije i nacionalne antidopinške organizacije. Pravila reguliraju i obrasce dopinške kontrole. Zatim su tu praktični modeli i smjernice. Smjernice nisu obavezne i mogu se primjenjivati u izmijenjenom obliku, ali moraju biti u skladu s Kodeksom kao uostalom i sva pravila.

4.2. KODEKS WADA-e

Kodeks WADA-e kao temeljni i najvažniji dokument u borbi protiv dopinga sadrži: definiciju i način dokazivanja dopinga, listu zabranjenih tvari i metoda, testiranje i analizu uzoraka, postupak s rezultatima testiranja, sankcije i žalbe, edukaciju i istraživanje, sudjelovanje i odgovornosti svih sudionika te usklađivanje i tumačenje Kodeksa.²⁵

²⁵ World Anti-Doping Code: str. 1-8

4.2.1. Definicija i dokazivanje

Definicija. Definicija dopinga prema Kodeksu i Međunarodnoj konvenciji protiv dopinga u sportu jest postojanje bilo kojeg od sljedećih prekršaja:²⁶

- a) prisutnost zabranjene tvari ili njezinih metabolita ili pokazatelja u tjelesnom uzorku sportaša,
- b) korištenje ili pokušaj korištenja zabranjene tvari ili zabranjene metode,
- c) odbijanje ili neopravdano propuštanje davanja uzorka poslije poziva uručenog u skladu s mjerodavnim propisima o borbi protiv dopinga, ili izbjegavanje prikupljanja uzoraka na druge načine,
- d) kršenje mjerodavnih zahtjeva s obzirom na dostupnost sportaša za testiranje izvan natjecanja, uključujući nedostavljanje traženih informacija o svome kretanju i lokaciji,
- e) krivotvorenje ili manipuliranje rezultatima te neovlašteno upletanje u dopinšku kontrolu,
- f) posjedovanje zabranjenih tvari i metoda,
- g) nedopušteno trgovanje svim zabranjenim tvarima ili metodama,
- h) davanje, primjena ili pokušaj davanja ili primjene zabranjenih tvari ili zabranjenih metoda sportašu,
- i) pomaganje, poticanje, udruživanje, zataškavanje, osvećivanje ili svaki drugi tip sudioništva koje uključuje kršenje propisa o zabrani korištenja dopinga,

Kao što se vidi iz definicije, dopingom se ne smatra samo uzimanje zabranjenih tvari ili korištenje zabranjenih metoda. Definicija je šira i obuhvaća radnje koje pogoduju širenju dopinga te otežavaju njegovo otkrivanje. Kršenje propisanih postupaka također se smatra dopingom. Na ovaj način postavljenom definicijom dopinga omogućava se potpunija i učinkovitija zaštita od dopinga, a istovremeno se omogućuje kažnjavanje i drugih osoba koje sudjeluju u dopingom, a ne samo sportaša.

Dokazivanje. Teret dokazivanja da je došlo do povrede antidopinških pravila definiranih Kodeksom snosi antidopinška organizacija. Antidopinške organizacije ovdje imaju ulogu tužitelja. Standard dokazivanja mora biti veći od obične ravnoteže vjerojatnosti, a manji od dokazivanja izvan razumne sumnje. Takav standard dokazivanja usporediv je sa standardom koji se primjenjuje u većini država u slučajevima nesavjesnog stručnog ponašanja.²⁷

²⁶ World Anti-Doping Code, str. 19-26

²⁷ Ibid, str. 26

U situacijama kada pravila Kodeksa teret dokazivanja prebacuju na sportaša ili drugu osobu koja je navodno prekršila antidopinška pravila, standard dokazivanja je ravnoteža vjerojatnosti.²⁸

Činjenice važne kod povreda antidopinških pravila mogu se utvrđivati na bilo koji pouzdan način. To može biti: priznanje, svjedočenje trećih osoba, laboratorijski podaci dobiveni iz uzoraka, itd.²⁹

Sportaš može dokazivati da je kršenjem pravila nekog standarda tijekom testiranja npr. Međunarodnog standarda za laboratorije moglo doći do za njega štetnog pozitivnog nalaza na zabranjenu tvar. Ukoliko sportaš dokaže da za to postoji razumna mogućnost, onda je na antidopinškoj organizaciji teret dokazati kako kršenje pravila određenog standarda nije uzrokovalo nepovoljan nalaz.³⁰ Standardi dokazivanja su isti kao ranije navedeni što bi značilo da sportaš ili druga osoba ima niži standard dokazivanja od antidopinške organizacije tj. da je u povoljnijoj poziciji.

No ukoliko se uzmu u obzir sva pravila Kodeksa u praksi neće biti baš tako. Ovdje će doći do izražaja specifičnost antidopinških pravila. Sportaš je prema Kodeksu naime dužan osobno se pobrinuti da niti jedna zabranjena tvar ne uđe u njegovo tijelo. Dužan je i upoznati se sa zabranjenim tvarima i metodama koje su navedene na WADA-inoj listi. To je njegova obaveza te on snosi odgovornost za prekršaj antidopinških pravila. Štoviše prekršaj je počinjen čim je zabranjena tvar nađena u njegovom uzorku. Krivnja, namjera, nehaj ili uspješnost korištenja zabranjene tvari ili metode potpuno su nebitni i nepotrebni kako bi se utvrdila povreda antidopinških pravila.³¹ Prema tome, u većini slučajeva navedenih u definiciji dopinga, antidopinška organizacija neće uopće morati dokazivati postojanje antidopinškog prekršaja. Teret dokazivanja da nije počinio prekršaj ili da nije kriv pasti će na sportaša.

²⁸ World Anti-Doping Code, str. 26-27

²⁹ Ibid, str. 27-31

³⁰ Ibid, str. 28-30

³¹ Ibid, str. 19-21

4.2.2. Lista zabranjenih tvari i metoda

WADA najmanje jednom godišnje objavljuje listu zabranjenih tvari i metoda kao međunarodni standard. Prijedlog sadržaja liste šalje se svim potpisnicima i vladama radi komentara i konzultacija. Završnu verziju liste WADA zatim šalje svim akreditiranim ili odobrenim laboratorijima, potpisnicima i vladama te ju objavljuje na svojim stranicama. Svi potpisnici dužni su listu podijeliti svim svojim članovima.

Lista zabranjenih tvari i metoda stupa na snagu tri mjeseca od objave od strane WADA-e.³²

Zabranjene tvari i metode dijele se na one koje su uvijek zabranjene (*na natjecanju i izvan natjecanja*) i na one koje su zabranjene samo *na natjecanju*.³³ Razdoblje od 23:59 sati na dan prije samog natjecanja na kojem sportaš sudjeluje do završetka natjecanja i postupka prikupljanja uzoraka smatra se *na natjecanju*.³⁴

Zabranjene tvari i metode dalje se dijele na *specificirane tvari i metode* i *tvari zloupotrebe*.³⁵ *Specificirane tvari i metode* su one za koje je vjerojatnije da ih je sportaš koristio u druge svrhe, a ne za poboljšanje izvedbe.

Tvari zloupotrebe su tvari koje se često upotrebljavaju u društvu i izvan konteksta sporta.

WADA ima ovlasti i proširiti listu zabranjenih tvari za određeni sport.

Kriteriji za uključivanje određene tvari ili metode na listu prema Kodeksu su sljedeći:

- a) *Medicinski ili drugi znanstveni dokaz, farmakološki učinak ili iskustvo da tvar ili metoda, sama ili u kombinaciji sa drugim tvarima ili metodama, ima potencijal unaprijediti ili unaprjeđuje sportsku izvedbu.*
- b) *Medicinski ili drugi znanstveni dokaz, farmakološki učinak ili iskustvo da korištenje tvari ili metode predstavlja stvarni ili potencijalni rizik za zdravlje sportaša.*
- c) *Odluka WADA-e da se korištenjem tvari ili metode krši duh sporta kako je opisan u uvodu Kodeksa.*

WADA će razmotriti uključivanje tvari ili metode na listu ukoliko su ispunjena dva od tri navedena kriterija.

Tvar ili metoda može također biti dodana na listu ako ima sposobnost prikriti korištenje drugih zabranjenih tvari ili metoda.

³² World Anti-Doping Code, str. 31

³³ Ibid, str. 32

³⁴ Ibid, str. 169

³⁵ Ibid, str. 32-33

Na sadržaj liste zabranjenih tvari i metoda sportaši i druge osobe nemaju pravo žalbe niti ju mogu osporavati.³⁶

Korištenje ili posjedovanje zabranjenih tvari ili metoda navedenih na listi neće se smatrati prekršajem jedino ako sportaš posjeduje terapijsko izuzeće. Korištenje zabranjenih tvari ili metoda zbog medicinskih razloga moguće je uz posebno odobrenje. Odobrenje mora biti izdano sukladno Međunarodnom standardu za terapijska izuzeća. Sportaši međunarodne razine terapijsko izuzeće traže od svog međunarodnog saveza, a sportaši koji nisu međunarodne razine zahtjev podnose nacionalnoj antidopinškoj organizaciji. Ukoliko međunarodni savez ne prizna sportašu terapijsko izuzeće za tvar ili metodu koje mu je već odobrila antidopinška nacionalna organizacija, sportaš ili organizacija imaju pravo u roku od 21 dan predati slučaj WADA-i na razmatranje. Na odluku WADA-e sportaš, nacionalna antidopinška organizacija i/ili međunarodni savez mogu podnijeti žalbu CAS-u.³⁷

4.2.3. Testiranje i postupanje s uzorcima

Sva testiranja sportaša provode se u skladu sa Međunarodnim standardom za testiranje i istragu. Dopinšku kontrolu mogu provoditi nacionalne antidopinške organizacije, međunarodni savezi, WADA te organizatori velikih natjecanja. Navedene organizacije provode kontrolu nad sportašima za koje su nadležne, npr. nacionalne antidopinške organizacije nadležne su za sve sportaše koji su prisutni u toj zemlji i članove nacionalnih saveza. Bilo koji aktivni sportaš može biti podvrgnut testiranju od strane nadležne organizacije, čak i onaj koji je već suspendiran zbog dopinga.³⁸

Dopinška kontrola uključuje: planiranje, izbor sportaša u Registar za testiranje, prikupljanje uzoraka, dostavu uzoraka u akreditirani laboratorij te analizu i obavještanje o rezultatima.³⁹

Kod planiranja dopinške kontrole nužno je znati fizičko opterećenje sporta u kojem se kontrola provodi, učinke dopinga u tom sportu, znanstvena istraživanja i trendove dopinga u sportu i

³⁶ World Anti-Doping Code, str. 34-35

³⁷ Ibid, str. 35-40

³⁸ Ibid, str. 41-44

³⁹ I. Crnić: *Uvod u športsko pravo*, Zagreb: Inženjerski biro, 2009., str. 262-264

raspored natjecanja. U planu se odlučuje koliki broj sportaša iz Registra će se testirati te tip i broj uzoraka koji će se prikupiti.⁴⁰

Sportaši mogu biti izabrani za testiranje slučajnim odabirom ili ciljano npr. kod ponovne aktivacije u sport. Svaki će sportaš biti obavješten o izboru u Registar za testiranje te o izlasku iz njega. Od sportaša izabranih za dopinšku kontrolu prikupljaju se podaci o sportu i disciplini, adresi, telefonskom broju, vremenu i mjestu treninga, planu putovanja, planu natjecanja i eventualnim ozljedama. Navedeni podaci koriste se isključivo u svrhe dopinške kontrole i kasnije se brišu.⁴¹

Prije samog prikupljanja uzoraka sportaša će službene osobe, koje moraju imati vidljivu službenu oznaku, obavijestiti da je izabran za dopinšku kontrolu. Službeno osoblje antidopinške organizacije prethodno prolazi potrebnu edukaciju. Službene osobe dužne su sportaša također informirati o njegovim pravima i odgovornostima.⁴²

- a) Sportaš tijekom dopinške kontrole ima pravo na predstavnika i/ili na osobu koja će mu objasniti postupak dopinške kontrole.
- b) Ima pravo tražiti dodatne obavijesti o dopinškoj kontroli.
- c) Ima pravo kasnije pristupiti dopinškoj kontroli ako za to postoje valjani razlozi.
- d) Može predložiti dopinšku kontrolu drugog sportaša u slučaju ozljede.

Postoje i dodatne odredbe za sportaše sa oštećenjima i maloljetnike.

Nakon što je utvrdila sportašev identitet, obavijestila ga da je izabran za dopinšku kontrolu te ga uputila u njegova prava i odgovornosti, službena osoba vodi sportaša u stanicu dopinške kontrole na prikupljanje uzoraka. Službena osoba mora biti stalno uz sportaša, od obavijesti o kontroli do dolaska u stanicu dopinške kontrole. Prije završetka prikupljanja uzoraka sportaš može napustiti stanicu samo uz pratitelja. Pribor u koji se prikuplja uzorak te sam postupak prikupljanja uzorka krvi ili mokraće detaljno je naveden kao i osobe koje mogu biti prisutne. Svi događaji i reakcije koje mogu ugroziti postupak pravilnog prikupljanja uzoraka se dokumentiraju. Nakon potvrde da je uzorak potrebne količine i kvalitete, sportaš bira pribor za čuvanje uzorka. Sportaš otvara poseban pribor s dvije bočice. U bočicu B ulijeva minimum potrebnog volumena, a u bočicu A ostatak. Dokumentacija prikupljenog uzorka sadrži: ime i

⁴⁰ I. Crnić: *Uvod u športsko pravo*, str. 262-264

⁴¹ Ibid

⁴² Ibid

prezime, spol, adresu, disciplinu, broj uzorka, ime i potpis predstavnika i službenih osoba kao i bilo kakve primjedbe sportaša. Uzorci se pažljivo skladište i transportiraju.⁴³

Ispitivanje uzoraka provodi se u laboratorijima koje je akreditirala ili odobrila WADA. Postupak je detaljno propisan Međunarodnim standardom za laboratorije.⁴⁴

U slučaju pozitivnog nalaza, laboratorij dostavlja nalaz uzorka A antidopinškoj organizaciji koja je provodila testiranje te WADA-i. Nalaz ne sadrži ime sportaša već samo šifru. Antidopinška organizacija dužna je o pozitivnom nalazu obavijestiti sportaša uz napomenu da ima pravo tražiti analizu uzorka B. Sportašu se izriče privremena suspenzija. Ukoliko uzorak B bude negativan, postupak se završava i uzorak A proglašava ništavim. Ukoliko nalaz uzorka B također bude pozitivan postupak se nastavlja.⁴⁵

Sportaš ima pravo na pravično saslušanje pred antidopinškom organizacijom koja je provela dopinšku kontrolu.

Antidopinška organizacija koja je provela dopinšku kontrolu nadležna je za izricanje sankcije sportašu.

U slučaju pozitivnog nalaza na testiranju provedenom *na natjecanju*, sportaš je automatski diskvalificiran te gubi sve medalje, bodove i nagrade koje je osvojio.

Na odluku o sankciji sportaš se može žaliti CAS-u.⁴⁶

U timskim sportovima ciljano testiranje cijelog tima provest će se ako je više od jednog člana tima tijekom natjecanja imalo nalaz pozitivan na doping. Ukoliko je više od dva člana tima prekršilo antidopinška pravila, tijelo koje upravlja sportskim natjecanjem izreći će odgovarajuću sankciju cijelom timu, npr. oduzimanje bodova ili diskvalifikaciju. Međunarodni savezi mogu propisati i strože sankcije za takve timove.⁴⁷

⁴³ Crnić: *Uvod u športsko pravo*, str. 262-264

⁴⁴ Ibid

⁴⁵ Ibid

⁴⁶ Ibid

⁴⁷ World Anti-Doping Code, str. 89-90

4.2.4. Sankcije i žalbe

Sankcije. Nakon što antidopinška organizacija utvrdi da je sportaš prekršio antidopinška pravila, izriče mu sankciju zabrane bavljenja sportom na određeno razdoblje. To razdoblje se naziva razdobljem *nepodobnosti*.⁴⁸

Razdoblje privremene suspenzije uračunava se u razdoblje *nepodobnosti* ukoliko se sportaš pridržavao privremene suspenzije ili ako je sportaš odmah nakon nepovoljnog rezultata dopinške kontrole pisano prihvatio izrečenu suspenziju. Za vrijeme trajanja privremene suspenzije ili razdoblja *nepodobnosti* sportaš ne smije ni u kojem svojstvu sudjelovati u bilo kakvoj aktivnosti ili natjecanju koje organizira potpisnik Kodeksa ili bilo koja organizacija, savez ili klub koji su članovi potpisnika Kodeksa. Ovo uključuje i administrativne i trenerske poslove. Jedino u čemu sportaš smije sudjelovati su odobreni programi edukacije i rehabilitacije za borbu protiv dopinga.

Povratak treniranju moguć je zadnja dva mjeseca trajanja razdoblja *nepodobnosti* ili u zadnjoj četvrtini trajanja razdoblja *nepodobnosti*, ovisno što od toga je povoljnije za sportaša.⁴⁹

Razdoblje *nepodobnosti* u osnovi za većinu antidopinških prekršaja iznosi 4 godine. To se razdoblje može produljiti ili smanjiti ovisno o okolnostima te o kategoriji sportaša.

Prekršaji poput krivotvorenja rezultata testiranja, poticanja i davanja dopinga sportašu, trgovanja zabranjenim tvarima te prikrivanja i osvećivanja mogu biti kažnjeni i doživotnim razdobljem *nepodobnosti*.⁵⁰

Produljenje razdoblja *nepodobnosti* moguće je ako postoje otegotne okolnosti te u slučaju višestrukih kršenja antidopinških pravila.⁵¹

Smanjivanje razdoblja *nepodobnosti* prvenstveno je moguće kod rekreativnih sportaša i šticećenih osoba, npr. maloljetnika. Također i kod sportaša koji su značajno pomogli u otkrivanju antidopinških prekršaja.⁵²

Ublažavanje ili čak ukidanje razdoblja *nepodobnosti* sportaš može postići i ako dokaže da kod njega nije postojala *krivnja ili nehaj* ili da nije postojala *značajnija krivnja ili nehaj* kod počinjenja antidopinškog prekršaja.⁵³

⁴⁸ World Anti-Doping Code, str. 64-90

⁴⁹ Ibid, str. 84-89

⁵⁰ Ibid, str. 64-69

⁵¹ Ibid, str. 69, 79-82

⁵² Ibid, str. 72-77

⁵³ Ibid, str. 69-72

Bez krivnje ili nehaja u smislu antidopinških pravila Kodeksa, znači da sportaš ili druga osoba mora dokazati kako nije znala ili sumnjala, te da ni uz najveću pažnju nije mogla znati ili posumnjati da je počinila antidopinški prekršaj. Također mora dokazati i kako je zabranjena tvar ušla u sportašev organizam.

Bez značajnije krivnje ili nehaja znači da sportaš ili druga osoba mora dokazati kako u razmatranju svih okolnosti, postojanje ili nepostojanje njezine krivnje ili nehaja nije bilo od velike važnosti kod počinjenja antidopinškog prekršaja. Također mora dokazati kako je zabranjena tvar ušla u sportašev organizam.⁵⁴

Kako je navedeno već kod dokazivanja kršenja antidopinških pravila, čim je utvrđen prekršaj, sportaš je taj koji će u većini slučajeva morati dokazivati nepostojanje ili niži stupanj svoje krivnje i eventualno slučajno uzimanje zabranjene tvari.

Primjer kršenja antidopinških pravila kada je na antidopinškoj organizaciji teret dokazivanja namjere sportaša je kod pozitivnog nalaza na *specificirane tvari*. To su one tvari korištenje kojih je vjerojatnije u druge svrhe, a ne za poboljšanje izvedbe. Kazna od 4 godine *nepodobnosti* u tom slučaju izreći će se samo ako se dokaže namjera sportaša.⁵⁵

Sportašu će se također oduzeti sve medalje, bodovi i nagrade s natjecanja na kojem je utvrđeno kršenje antidopinških pravila. Svi rezultati koje je sportaš ostvario od dana prikupljanja uzorka koji je bio pozitivan do početka privremene suspenzije ili razdoblja *nepodobnosti*, neće biti priznati.⁵⁶

Žalbe. Odluke antidopinških organizacija i međunarodnih saveza moraju biti transparentne i donesene na temelju pravičnih postupaka. Stoga na sve odluke donesene na temelju Kodeksa zainteresirane strane mogu podnijeti žalbu. Zainteresirane strane odnosno osobe koje mogu izjaviti žalbu su:⁵⁷

- a) Sportaš ili druga osoba na koju se odnosi predmet žalbe
- b) Druga strana u predmetu
- c) Nadležni međunarodni savez
- d) Nacionalna antidopinška organizacija
- e) Međunarodni olimpijski odbor ili Međunarodni paraolimpijski odbor

⁵⁴ World Anti-Doping Code, str. 172

⁵⁵ Ibid, str. 65

⁵⁶ Ibid, str. 82-83

⁵⁷ Ibid, str. 91-98

f) WADA

Žalbe sportaša koji nisu međunarodne razine podnose se žalbenom tijelu koje je odredila nacionalna antidopinška organizacija.

Postupci pred tim tijelima moraju zadovoljavati sljedeća načela:⁵⁸

- a) Pravovremeno saslušanje
- b) Pravično, nepristrano te operativno i institucionalno neovisno vijeće
- c) Pravo na branitelja na vlastiti trošak
- d) Pravovremena, pisana i obrazložena odluka

Ukoliko u vrijeme podnošenja žalbe navedeno tijelo nije dostupno, sportaš ili druga osoba mogu izjaviti žalbu CAS-u.

Žalbe koje se odnose na međunarodne događaje ili na sportaše međunarodne razine podnose se isključivo CAS-u.

WADA može podnijeti žalbu direktno CAS-u.

CAS ne obvezuju prethodni postupci tijela na čiju je odluku podnijeta žalba. Također, sve strane u žalbi mogu iznositi dokaze, pravne argumente i zahtjeve koji nisu bili izneseni u prvostupanjskom postupku. Važno je samo da potječu iz istih uzroka djelovanja, činjenica ili okolnosti koje su bile predmet prvostupanjskog postupka.⁵⁹

Rok za izjavljivanje žalbe je onaj koji svojim propisima odredi antidopinška organizacija.

Rok za izjavljivanje žalbe WADA-e je:⁶⁰

- a) 21 dan od kada WADA zaprimi cijeli spis vezan za odluku
- b) 21 dan od isteka posljednjeg dana na koji bi se ijedna druga strana mogla žaliti

Gleda se rok koji ističe kasnije od ta dva.

⁵⁸ World Anti-Doping Code, str. 93-94

⁵⁹ Ibid, str. 91-94

⁶⁰ Ibid, str. 95-96

4.2.5. Edukacija

Teško je zamisliti sustavno i usklađeno očuvanje sporta „čistim“ bez programa edukacije. Antidopinški programi na međunarodnoj i nacionalnoj razini pomažu u podizanju svijesti, očuvanju zdravlja i davanju informacija sportašima kako ne bi namjerno ili nenamjerno prekršili antidopinška pravila. Sportaši su dužni informirati se o tome što smiju unositi u svoje tijelo te koje metode su im dozvoljene pa im prema tome te informacije moraju biti dostupne. Svi potpisnici Kodeksa ovlašteni su i dužni razvijati i provoditi edukacijske programe u skladu sa Međunarodnim standardom za edukaciju.⁶¹ To podrazumijeva i međusobnu suradnju vlada, WADA-e, nacionalnih antidopinških organizacija, međunarodnih organizacija i saveza. Antidopinške organizacije u svoje edukacijske programe dužne su uvrstiti sljedeće informacije, vrijednosti i obrazovne sastavnice te ih učiniti dostupnim na svojim mrežnim stranicama:⁶²

- a) Načela i vrijednosti povezane s čistim sportom
- b) Prava i obveze sportaša, pratećeg osoblja sportaša i ostalih skupina iz Kodeksa
- c) Načelo stroge odgovornosti
- d) Posljedice dopinga, npr. tjelesno i mentalno zdravlje, društvene i gospodarske učinke te sankcije
- e) Kršenje antidopinških pravila
- f) Listu zabranjenih tvari i metoda
- g) Rizike kod uzimanja dodataka prehrani
- h) Korištenje lijekova i terapijska izuzeća
- i) Postupak testiranja, uključujući urin, krv i *biološku putovnicu sportaša*
- j) Uvjete za Registar za testiranje, uključujući podatke o lokaciji i korištenje sustava ADAMS
- k) Javno isticanje problema dopinga

Potpisnici Kodeksa dužni su pri planiranju edukacije odrediti ciljane skupine te nakon toga izabrati skupinu za edukaciju. To mogu npr. biti i mladi sportaši.

Edukaciju provode stručne i ovlaštene osobe.⁶³

⁶¹ World Anti-Doping Code, str. 110

⁶² Ibid, str. 111

⁶³ Ibid, str. 113

5. BORBA PROTIV DOPINGA U HRVATSKOJ

Nacionalna antidopinška organizacija u Hrvatskoj je Služba za antidoping Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo (HZJZ).⁶⁴

Još 2007. godine osnovana je Hrvatska agencija za borbu protiv dopinga u športu koja je 2010. pripojena Hrvatskom zavodu za toksikologiju. Tako stvoreni Hrvatski zavod za toksikologiju i antidoping (HZTA) djelovao je do donošenja novog Zakona o zdravstvenoj zaštiti 2019. godine kada je djelatnost s područja toksikologije i antidopinga stavljena pod nadležnost HZJZ-a. Time je HZJZ preuzeo sve djelatnike, sredstva i obveze HZTA.⁶⁵

Služba za antidoping HZJZ-a ima zadaću poticati pošten i čist sport te voditi borbu protiv dopinga. Njezine aktivnosti obuhvaćaju:⁶⁶

- a) Izvršavanje stručnih poslova i zadataka utvrđenih međunarodnim konvencijama
- b) Praćenje i koordiniranje Vladinih i nevladinih organizacija
- c) Predlaganje mjera u borbi protiv dopinga
- d) Primjenjivanje Kodeksa WADA-e, pravila međunarodnih saveza i MOO-a
- e) Provođenje dopinške kontrole i utvrđivanje pravila za terapijska izuzeća
- f) Ostvarivanje međunarodne stručne suradnje
- g) Provođenje istraživanja, edukacija i savjetovanja te izdavanje publikacija

Temelj djelovanja Službe za antidoping HZJZ-a je Pravilnik o antidopingu koji je u potpunosti usklađen sa Kodeksom WADA-e i Međunarodnim standardima.

Tijela koja se osnivaju u skladu sa Kodeksom i Pravilnikom su Stegovno vijeće i Žalbeno vijeće.⁶⁷

Stegovno vijeće HZJZ-a je samostalno i neovisno tijelo koje provodi saslušanja i odlučuje o tome da li je sportaš ili druga osoba prekršila antidopinška pravila te izriče sankcije.

Žalbeno vijeće djeluje u sklopu Centra za prava u sportu pri Hrvatskom olimpijskom odboru. To je nacionalno žalbeno vijeće za antidoping gdje se mogu izjavljivati žalbe na odluke Stegovnog vijeća koje se ne odnose na međunarodne događaje i sportaše međunarodne razine. Rok za izjavljivanje žalbe je 21 dan od dostave odluke.

⁶⁴ Dostupno na: www.antidoping-hzta.hr (pristupljeno 18.10.2022.)

⁶⁵ Ibid

⁶⁶ Ibid

⁶⁷ Pravilnik o antidopingu, str. 25 i 41

Prema Zakonu o sportu sportaši i druge osobe dužne su se pridržavati pravila WADA-e, doping je strogo zabranjen te se primjenjuju pravila i sankcije Hrvatske agencije za borbu protiv dopinga u športu i WADA-e.⁶⁸ Razlog što se u Zakonu o sportu ne spominje HZJZ je taj što je Zakon o sportu donesen 2006. godine i njime je propisano je da će se osnovati Hrvatska agencija za borbu protiv dopinga u sportu. HZJZ je postao nadležan za borbu protiv dopinga tek 2019. godine.

U prijedlogu novog Zakona o sportu spominje se *nacionalno tijelo nadležno za borbu protiv dopinga*.⁶⁹

U nekim zemljama doping je čak i kazneno djelo, npr. u Italiji i Francuskoj.⁷⁰

⁶⁸ Zakon o športu, NN, 71/2006, čl. 72

⁶⁹ Dostupno na: www.mint.gov.hr (pristupljeno 19.10.2022.)

⁷⁰ Primorac, Buhovac, Miletić: *Istraživanje i dokazivanje dopinga kao sportskog delikta s osvrtom na kaznenopravni aspekt*, str. 191 i 192

6. PRAKSA SPORTSKOG ARBITRAŽNOG SUDA (CAS)

6.1. OPĆENITO O POSTUPKU PRED CAS-om

Sportski arbitražni sud osnovan je 1984. godine u Lausannei, Švicarska. Osnovao ga je Međunarodni olimpijski odbor kako bi rješavao sporove povezane sa sportom.⁷¹

Unutar CAS-a djeluje Odjel za antidoping. Svi potpisnici WADA-inog Kodeksa ovlastili su CAS Odjel za antidoping (dalje u tekstu: CAS ADD) da odlučuje o povredama antidopinških pravila i izriče sankcije u skladu sa Kodeksom.⁷²

CAS ADD može odlučivati u prvom stupnju u ime bilo kojeg potpisnika Kodeksa koji mu je povjerio provođenje postupka i izricanje sankcija kod navodnog kršenja antidopinških pravila.⁷³ Kada CAS odlučuje u drugom stupnju, žalba se podnosi CAS-ovom Odjelu za žalbe i promjenjuju se njegova pravila.

Arbitražno vijeće CAS ADD-a može se sastojati od tri arbitra ili od arbitra pojedinca. Po jednog arbitra u arbitražno vijeće bira svaka stranka, a predsjednika vijeća ili arbitra pojedinca stranke biraju sporazumno. Arbitri se biraju sa specijalne CAS ADD liste arbitara, a ako se stranke ne mogu dogovoriti, arbitra pojedinca ili predsjednika vijeća bira predsjednik CAS ADD-a. Ukoliko su se stranke odlučile i dogovorile za vijeće od tri arbitra, time su se odlučile i za odricanje od prava na žalbu pred CAS Odjelom za žalbe.⁷⁴

Arbitri su neovisni i stručni te niti jedan arbitar sa specijalne liste CAS ADD-a ne može kasnije sudjelovati u postupku po eventualnoj žalbi.

Postupci pred CAS ADD-om sastoje se od pisanih podnesaka i, načelno, od usmenih saslušanja. Stranke su dužne u svojim podnescima navesti sve dokaze i dokumente kao i svjedoke i stručnjake koje namjeravaju pozvati. Naknadne promjene i dodaci u dokazima ili argumentima mogući su samo uz pristanak druge stranke ili ako to u iznimnim okolnostima dopusti predsjednik vijeća.

Nakon konzultiranja sa strankama arbitražno vijeće može odlučiti ne održati usmeno saslušanje ako smatra da je dovoljno informirano. U pravilu se održava samo jedno usmeno saslušanje kojim predsjeda predsjednik vijeća. Stranke mogu predložiti da saslušanje bude javno, a takav

⁷¹ Dostupno na: www.tas-cas.org (pristupljeno 24.10.2022.)

⁷² Ibid

⁷³ CAS ADD: Arbitration Rules, čl. 2

⁷⁴ Ibid, čl. 15, 16

prijedlog će se odbiti samo u propisanim slučajevima npr. zaštita morala, maloljetnika, privatnog života, javnog reda, nacionalne sigurnosti itd.⁷⁵

Arbitražno vijeće će u rješavanju spora primjenjivati antidopinška pravila ili pravo koje stranke dogovore. Ako dogovora nema primjenjuje se švicarsko pravo.⁷⁶

Odluke vijeća donosi arbitar pojedinac, a ako se vijeće sastoji od tri arbitra onda se odluke donose većinom glasova. Odluke se uvijek dostavljaju WADA-i čak ako i nije stranka u postupku. Odluke moraju biti pisane, datirane i potpisane te moraju sadržavati obrazloženje.

Na odluke CAS ADD-a stranke mogu podnijeti žalbu CAS Odjelu za žalbe u roku od 21 dan od dostave odluke.⁷⁷

Svaka stranka plaća svoje troškove postupka no tužitelj uplaćuje 1000 švicarskih franaka CAS-u pri pokretanju postupka. Troškove arbitraže pokriva MOO ili CAS ADD osim ako jedna od stranaka nije potpisnik Kodeksa, u tom slučaju ta stranka pokriva troškove.

Vijeće može u odluci naložiti stranci koja nije uspjela u svojim zahtjevima da drugoj stranci nadoknadi dio pravnih i drugih troškova povezanih s postupkom. Iznos naknade ovisi o složenosti i rezultatu postupka te o ponašanju i financijskom stanju stranaka.⁷⁸

Žalbe. Postupak pred CAS Odjelom za žalbe počinje izjavom žalbe na što druga strana u roku od 20 dana od primanja žalbe daje odgovor na žalbu. Žaliti se može na odluku federacije, saveza ili bilo koje organizacije povezane sa sportom ako propisi te organizacije to omogućavaju i ako je žalitelj iskoristio sve pravne lijekove te organizacije.⁷⁹

Žalbeno vijeće, nakon što pregleda činjenice i pravo, ima ovlasti donijeti novu odluku koja zamjenjuje pobijanu ili poništiti pobijanu odluku i vratiti predmet na prvi stupanj.⁸⁰

Pravo koje se primjenjuje u žalbenom postupku je pravo ili pravila primjenjiva na slučaj. Stranke se također mogu usuglasiti o pravu koje će se primjenjivati. Ukoliko takvog izbora nema primjenjivati će se ili pravo zemlje u kojoj savez ili tijelo čija se odluka pobija ima sjedište ili pravila prava koje Žalbeno vijeće smatra najprikladnijim. U slučaju posljednjeg izbora vijeće mora obrazložiti svoju odluku.⁸¹

⁷⁵ CAS ADD: Arbitration Rules, čl. 19

⁷⁶ Ibid, čl. 20

⁷⁷ Ibid, čl. 21

⁷⁸ Ibid, čl. 23, 24, 25

⁷⁹ CAS: Procedural Rules, čl. 47, 55

⁸⁰ Ibid, čl. 57

⁸¹ Ibid, čl. 58

Odluka dostavljena strankama je konačna i obvezujuća. Odluka je javna, osim ako se obje stranke ne dogovore suprotno.⁸²

6.2. POJEDINI SLUČAJEVI PRED CAS-om

Slijede primjeri nekoliko slučajeva u kojima će najprije biti prikazane činjenice, zatim argumenti obje strane te na kraju odluka CAS-a.

6.2.1. Marin Čilić protiv Međunarodne teniske federacije (ITF)⁸³

Činjenice slučaja: hrvatski profesionalni tenisač Marin Čilić bio je pozitivan na zabranjenu tvar (metabolit niketamida) na doping testu 2013. godine na turniru u Munchenu. Nakon što je ITF obavijestio tenisača o pozitivnom nalazu WADA-inog akreditiranog laboratorija, on je priznao antidopinški prekršaj i prihvatio privremenu suspenziju. Tenisač je potom tražio saslušanje pred antidopinškim tribunalom ITF-a. Tribunal je utvrdio da iako tenisač nije uzeo zabranjenu tvar kako bi unaprijedio svoju izvedbu, njegov stupanj krivnje je i dalje visok te ga je kaznio razdobljem nepodobnosti od 9 mjeseci. Tenisač je potom podnio žalbu CAS-u, a dva dana nakon njega svoju žalbu CAS-u podnio je i ITF.

Argumenti tenisača: tenisač je tvrdio kako je njegova povreda antidopinških pravila bila čisto tehničke prirode. Niketamid je zabranjen samo na natjecanju, a on ga je slučajno uzeo izvan natjecanja. Do samog meča u njegovom tijelu ostali su samo tragovi metabolita niketamida. Zabranjenu tvar tenisač je uzeo kroz inače provjerene tablete glukoze koje redovito pije radi bržeg oporavka i nikada prije zbog njih nije imao problema. Ovog puta zamijenio je dopušteni vitamin nikotinamid sa zabranjenom tvari niketamidom jer dvije riječi zvuče i izgledaju slično. Tablete glukoze su izgledale jednako i bile istog okusa kao i one koje je prije uzimao tako da nije imao razloga ništa posumnjati.

Sporne tablete je u ljekarni u Monte Carlu kupila tenisačeva majka i pri tome pitala ljekarnika da li ih mogu uzimati profesionalni sportaši. Tenisač je i sam provjerio sastojke navedene na

⁸² CAS: Procedural Rules, čl. 59

⁸³ Arbitration CAS 2013/A/3327 Marin Cilic v. International Tennis Federation (ITF) & CAS 2013/A/3335 International Tennis Federation (ITF) v. Marin Cilic, award of 11 April 2014 (operative part of 25 October 2013), dostupno na: www.jurisprudence.tas-cas.org (pristupljeno 26.10.2022.)

kutiji i zamijenio niketamid sa nikotinamidom. Nije primijetio informativni papirić u kutiji na kojem je pisalo da tablete sadrže sastojak koji može dovesti do pozitivnog doping testa.

Tenisač je naveo i kako je bio u vrlo stresnom periodu života. Tražio je smanjenje kazne.

Argumenti ITF-a: ITF je u svom podnesku argumentirao da se kazna treba donijeti isključivo na temelju tenisačeve krivnje. Tenisač nije primijenio najviši stupanj pažnje kako bi spriječio da zabranjena tvar uđe u njegovo tijelo. Činjenica što uzimanje niketamida nije poboljšalo njegovu izvedbu je nebitna. Sud ne bi trebao uzeti u obzir niti to što je tenisaču žao kao ni moguće financijske i druge posljedice kazne.

Tenisač nije pročitao informacije na informativnom papiriću u kutiji, nije kontaktirao nikoga iz ITF-a niti HOO-a kako bi se raspitao o proizvodu. Radi se o iskusnom i educiranom sportašu koji je morao biti posebno oprezan kod proizvoda na kojem piše da je lijek.

ITF je tražio povećanje kazne.

Odluka CAS-a: arbitražno vijeće odlučilo je da će se slučaj rješavati prema pravilima ITF-ovog antidopinškog Programa koji je usuglašen sa Kodeksom, a supsidijarno prema engleskom i velškom pravu jer je ITF-ovo sjedište u Engleskoj.

Budući da se radi o specificiranoj tvari, da je tenisač utvrdio kako je zabranjena tvar ušla u njegov organizam te kako ju nije uzeo s namjerom da poboljša svoju izvedbu, prema pravilima ITF-ovog Programa sankcija bi trebala biti u rasponu od 0-24 mjeseca. Obje stranke su se suglasile sa tim.

Arbitražno vijeće zatim je uspostavilo raspon sankcija ovisan o odgovarajućem stupnju krivnje što je postao značajan alat i za buduće slučajeve.

- a) Značajan stupanj krivnje – 16 do 24 mjeseca
- b) Normalan stupanj krivnje – 8 do 16 mjeseci
- c) Blagi stupanj krivnje – 0 do 8 mjeseci

Nadalje, vijeće je utvrdilo elemente po kojima će se odrediti stupanj krivnje, a oni mogu biti objektivni i subjektivni. Objektivni odlučuju u koju će kategoriju krivnje sportaš ući, dok subjektivni odlučuju o rasponu kazne unutar te kategorije. Iznimno, ukoliko su subjektivni elementi toliko značajni, oni također mogu utjecati na to u koju će kategoriju sportaš ući.

Objektivni elementi označavaju stupanj pažnje koji se može očekivati od razumne osobe u sportaševoj situaciji.

Subjektivni elementi označavaju stupanj pažnje koji se može očekivati od tog određenog sportaša uzevši u obzir njegove osobne sposobnosti.

Primjenjujući tako uspostavljena pravila arbitražno vijeće je odlučilo da tenisač ulazi u kategoriju blagog stupnja krivnje. Razlozi su što je tvar uzeta izvan natjecanja, glukoza je normalan proizvod koji kupuju svi, ne izdaje se na recept, ne izdaje se u medicinske svrhe niti poboljšava izvedbu, kupljena je u ljekarni uz upit tenisačeve majke o dopuštenosti sastojaka i tenisač je pročitao etiketu na proizvodu.

Uzevši u obzir subjektivne elemente, vijeće je odlučilo da je tenisačevo slabo poznavanje francuskog jezika opravdavalo zabunu sa niketamidom kao i činjenica da je već dugo uzimao provjereni proizvod te se osjećao sigurnim. Činjenica što je tenisač bio pod stresom nije imala veliku težinu. Utvrđeno je da je tenisač postupao neoprezno no ne znatno neoprezno.

U prijašnjim situacijama kao i tijekom postupka tenisač se pokazao poštenim i iskrenim.

Stoga je arbitražno vijeće djelomično prihvatilo žalbu Marina Čilića i odredilo mu razdoblje nepodobnosti od 4 mjeseca.

6.2.2. WADA protiv Sun Yanga i Svjetske federacije vodenih sportova (FINA)⁸⁴

Činjenice slučaja: Sun Yang je kineski plivač međunarodne razine. U rujnu 2018. godine bio je obaviješten kako je izabran za doping testiranje izvan natjecanja. Testiranje je provodila FINA preko svojeg službenog tijela (IDTM) za testiranje protiv dopinga. Tim za testiranje činila su tri člana. Međutim na samom testiranju u klupskim prostorijama samo jedna članica osoblja imala je valjanu službenu iskaznicu no imali su dokument da je IDTM ovlašten za uzimanje uzoraka. Plivač je dao uzorak krvi no nije dao uzorak mokraće. Uznemiren što ga je jedan od članova tima fotografirao, plivač je tvrdio kako testiranje nije valjano te je odbio daljnju suradnju. Nakon mnogo pregovaranja strane se nisu mogle dogovoriti kako riješiti nastalu situaciju. Na kraju je član plivačevog osiguranja razbio bočicu s uzorkom krvi te analiza uzorka nije mogla biti provedena.

FINA je pokrenula postupak protiv plivača zbog odbijanja testiranja te ometanja antidopinške kontrole. Dopinško vijeće FINA-e na saslušanju je odlučilo da plivač nije povrijedio antidopinška pravila.

⁸⁴ CAS 2019/A/6148 World Anti-Doping Agency v. Mr Sun Yang & Fédération Internationale de Natation (FINA), dostupno na: www.jurisprudence.tas-cas.org (pristupljeno 28.10.2022.)

WADA je podnijela žalbu CAS-u protiv odluke FINA-e.

U prvom postupku pred CAS-om plivaču je određena kazna od 8 godina jer mu je to bio drugi prekršaj. Plivač se žalio Federalnom sudu Švicarske da je predsjednik arbitražnog vijeća bio pristran zbog njegovih komentara na društvenim mrežama. Žalba je prihvaćena i odluka je poništena. Predmet je ponovno pokrenut pred drugim arbitražnim vijećem.

Argumenti plivača i FINA-e: plivač je tvrdio kako je IDTM-ov tim koji je provodio testiranje prekršio Međunarodne standarde WADA-e te njegova prava na privatnost i fizički integritet. Osoblje koje je provodilo testiranje nije uopće moglo potvrditi svoju ovlast da provede testiranje niti svoj identitet. Pokušaj testiranja zbog toga je ništav. Plivačevo ponašanje u tim okolnostima je opravdano i stoga se ne može smatrati da je počinio antidopinški prekršaj. Plivač se žalio i na nadležnost CAS-a i pravovremenost žalbe WADA-e te tražio i odbacivanje žalbe. FINA je podupirući svoju prvostupanjsku odluku također bila stajališta da bez potrebnih dokumenata ne može biti valjanog testiranja.

Plivač i FINA tražili su da se žalba odbije, a plivač i da se žalba odbaci.

Argumenti WADA-e: WADA je iznijela činjenicu da je IDTM bio službeno tijelo FINA-e za prikupljanje uzoraka godinama. Plivač je svojim odbijanjem da preda uzorak urina te uništavanjem uzorka krvi očito prekršio FINA-ina pravila dopinške kontrole. IDTM-ov tim je kao kolektivna jedinica pokazao plivaču da je ovlašten za uzimanje uzoraka.

Prema tome WADA je tražila da se odluka Dopinškog vijeća FINA-e ukine i da se plivača kazni odgovarajućim razdobljem nepodobnosti.

Odluka CAS-a: arbitražno vijeće odbilo je žalbe plivača na nadležnost i pravovremenost. Arbitražno vijeće odlučilo je da će se kao pravo u ovom slučaju primjenjivati pravila Međunarodnog standarda za testiranje i dopinške kontrole FINA-e (usuglašena sa Kodeksom), a supsidijarno švicarsko pravo.

Budući da je u međuvremenu izašao novi Kodeks WADA-e i u skladu s time nova pravila FINA-e, vijeće je odlučilo primijeniti nova pravila jer su bila povoljnija za plivača.

Vijeće je zaključilo da je osoblje IDTM-a zadovoljilo obvezu da pokažu plivaču službenu dokumentaciju kojom su ovlašteni provesti testiranje. Nadalje, iako nisu imali službene iskaznice, bili su dovoljno osposobljeni provesti testiranje te je članica tima koja je posjedovala službenu iskaznicu bila garant za to. Plivač je mogao uložiti prigovor na testiranje, a ne riskirati i kompletno ga odbiti. Vijeće je stoga utvrdilo da je plivač prekršio antidopinška pravila.

S druge strane, fotografiranje plivača neupitno je bilo neprofesionalno i poljuljalo je plivačevo povjerenje u cijeli postupak uzimanja uzoraka.

Sankcija bi se stoga za ometanje postupka testiranja zbog izvanrednih okolnosti mogla smanjiti na 2 godine. No sankcija za odbijanje testiranja ne može se ublažiti jer je plivač namjerno i nesmotreno odbio testiranje te ona iznosi 4 godine. Budući da je plivaču to bio drugi prekršaj, dodatno je kažnjen s 3 mjeseca i taj period mu se prema pravilima dodao na kaznu.

Iz tog razloga arbitražno vijeće je izreklo kaznu plivaču od 4 godine i 3 mjeseca razdoblja nepodobnosti.

6.2.3. Jose Paolo Guerrero protiv Međunarodne nogometne federacije (FIFA)⁸⁵

Činjenice slučaja: Jose Paolo Guerrero je peruanski profesionalni nogometaš. Poslije utakmice protiv Argentine 2017. godine nogometaš je bio podvrgnut antidopinškoj kontroli.

Analiza uzoraka pokazala je prisutnost zabranjene tvari, metabolita kokaina.

Disciplinski odbor FIFA-e je na saslušanju u Zurichu odredio nogometašu razdoblje nepodobnosti od 1 godine. Na tu se odluku nogometaš žalio te mu je zatim Žalbeni odbor FIFA-e smanjio kaznu na 6 mjeseci.

Nogometaš je podnio žalbu CAS-u, no na odluku FIFA-e se žalila i WADA.

Tako su u sporu sudjelovale tri stranke. Nogometaš koji je tražio da mu se kazna ukine, FIFA koja je tražila da se kazna od 6 mjeseci potvrdi i WADA koja je tražila da se kazna nogometašu poveća na 22 mjeseca.

Argumenti nogometaša: Nogometaš je tvrdio kako je dokazao da je izvor kokaina u njegovom organizmu čaj od lišća koke. Čaj je popio u prostoriji za posjetitelje hotela u Limi u Peruu dva dana prije utakmice. Bio je uvjeren kako je sva hrana i piće u hotelu usklađena sa strogim momčadskim protokolima o hrani i piću. On stoga ne snosi nikakvu krivnju ili nehaj za kršenje antidopinških pravila.

⁸⁵ Arbitrations CAS 2018/A/5546 José Paolo Guerrero v. Fédération Internationale de Football Association (FIFA) & CAS 2018/A/5571 World Anti-Doping Agency (WADA) v. FIFA & José Paolo Guerrero, award of 30 July 2018 (operative part of 14 May 2018), dostupno na: www.jurisprudence.tas-cas.org (pristupljeno 29.10.2022.)

Argumenti FIFA-e: FIFA je također smatrala kako je nogometaš dokazao sa stupnjem većim od ravnoteže vjerojatnosti da je izvor metabolita kokaina u njegovom tijelu bio čaj od lišća koke. Suprotno od nogometaša ipak vjeruje kako je mogao učiniti više da provjeri kakav čaj pije. Stoga snosi krivnju ili nehaj no ne snosi značajnu krivnju ili nehaj. Također, razdoblje nepodobnosti je blago određeno zbog načela proporcionalnosti i traži da to načelo primjeni i CAS.

Argumenti WADA-e: WADA-in stav je bio kako je nogometaš dokazao da je uzimanje zabranjene tvari bilo izvan natjecanja i da nije bilo s ciljem unaprjeđenja njegove izvedbe, no nije dokazao izvor zabranjene tvari. Nogometaš je samo nagađao da je čaj od lišća koke vjerojatno izvor zabranjene tvari. Ukoliko arbitražno vijeće i prihvati da je čaj od lišća koke ipak izvor, svejedno kazna mora biti na gornjoj granici od 2 godine jer nogometaš nije pokazao dovoljan oprez.

U pravilima ne postoji temelj za ublažavanje kazne zbog načela proporcionalnosti.

Odluka CAS-a: arbitražno vijeće odlučilo je da će se spor rješavati po antidopinškim pravilima FIFA-e (usklađenima sa Kodeksom) i supsidijarno prema švicarskom pravu.

Vijeće je zaključilo kako razdoblje nepodobnosti ne može biti veće od 2 godine jer nije sporno da je zabranjena tvar ušla u tijelo izvan natjecanja te u okolnostima nevezanima uz sportsku izvedbu.

Što se tiče stupnja krivnje ili nehaja, vijeće se slaže sa tvrdnjom WADA-e kako se za utvrđivanje izvora zabranjene tvari trebaju iznijeti dokazi, a ne nagađanja. No vijeće je, iako rubno, zadovoljno nogometaševim tvrdnjama da je izvor zabranjene tvari bio čaj od lišća koke. Testiranje nogometaševe kose pokazalo je kako nije redovit uživatelj kokaina iako to ne znači da nije bilo uzimanja kokaina u ovom određenom slučaju. Nogometaš je do sada na svim testiranjima bio čist te je i promotor sporta bez droge u svojoj zemlji. Te činjenice idu u prilog tome da čaj od lišća koke objašnjava prisutnosti zabranjene tvari. Konzumiranje čaja od lišća koke dio je peruanske kulture i njegovo posluživanje u Peruu je uobičajena stvar.

Što se tiče nogometaševe pretpostavke da su u hotelu bili na snazi protokoli o hrani i piću, to je točno što se tiče momčadskih privatnih soba, no ne i društvenih prostorija cijelog hotela. Nogometaš je trebao provjeriti odnose li se protokoli na cijeli hotel. Isto tako trebao je provjeriti i koji čaj mu osoblje hotela donosi. Sportaš njegove razine mora znati da je dužan primjenjivati najveću pažnju pri tome što unosi u svoj organizam.

Stoga je razdoblje nepodobnosti koje je vijeće odredilo iznosilo 14 mjeseci.

Osvrnuvši se na zahtjeve o primjeni načela proporcionalnosti kod određivanja kazni, vijeće je to načelo odbilo. Razlozi su što vijeće donosi odluke prema antidopinškim pravilima FIFA-e odnosno Kodeksa, a ne *ex aequo et bono*. Okolnosti koje utječu na eventualno ublažavanje kazni već su propisane pravilima Kodeksa i njih ne može dodatno proširivati arbitražno vijeće jer bi to narušilo pravnu sigurnost. Štoviše u samom Kodeksu stoji kako npr. vrijeme kažnjavanja u odnosu na sportski kalendar ili činjenica što će sportaš izgubiti veliku količinu novca ne utječe na stupanj krivnje kod izricanja kazne. Takva odluka bila je u skladu i sa praksom CAS-a.

6.2.4. Maria Šarapova protiv Međunarodne teniske federacije (ITF)⁸⁶

Činjenice slučaja: Maria Šarapova je profesionalna ruska tenisačica. Na turniru Australian Open u Melbourneu 2016. godine bila je pozitivna na dopinškom testu. Zabranjena tvar meldonij, koja je nađena u tijelu tenisačice, dodana je na listu zabranjenih tvari upravo 2016. godine.

Tenisačica je priznala kršenje antidopinških pravila te je čak i sazvala konferenciju za novinare gdje je to javno objavila.

Antidopinški tribunal ITF-a utvrdio je kako tenisačica nije namjerno uzela zabranjenu tvar no da je stupanj njezine krivnje svejedno značajan, te joj je odredio razdoblje nepodobnosti od 2 godine.

Tenisačica je podnijela žalbu CAS-u.

Argumenti tenisačice: tenisačica i njezin otac, koji je imao značajnu ulogu u vođenju njezine karijere, istaknuli su kako je tenisačica meldonij uzimala godinama pod imenom Mildronat. Taj lijek propisao joj je njezin liječnik zbog zdravstvenih tegoba, a sam lijek je često korišten u zemljama istočne Europe za zaštitu srca i bio je dopušten.

Meldonij je brzopleto uvršten na listu zabranjenih tvari pri čemu sportaši nisu dovoljno jasno obaviješteni o tome od strane WADA-e i ITF-a.

Nadalje, tenisačica je ovlastila svog agenta g. Eisenbuda iz renomirane sportske agencije IMG da brine o njezinim antidopinškim obvezama. No g. Eisenbud pazio je samo na nove proizvode koje je tenisačica uzimala, a nije kontrolirao stare kao što je bio Mildronat. Štoviše nisu niti

⁸⁶ Arbitration CAS 2016/A/4643 Maria Sharapova v. International Tennis Federation (ITF), award of 30 September 2016, dostupno na: www.jurisprudence.tas-cas.org (pristupljeno 31.10.2022.)

znali da Mildronat nije tvar nego naziv proizvoda. WADA i ITF znali su da mnogi sportaši koriste Mildronat i nisu izdali posebno upozorenje da sadrži zabranjenu tvar meldonij. Zbog svega navedenog njezin stupanj krivnje je blag i kazna ne bi trebala iznositi više od 8 mjeseci.

Argumenti ITF-a: ITF s druge strane tvrdi kako meldonij, stavljan često na tržište pod nazivom Mildronat, pomaže apsorpciju kisika u krvi te time pojačava izdržljivost sportaša. ITF je također smatrao kako je učinio dovoljno da uključivanje meldonija na listu zabranjenih tvari bude što više javno poznato.

Tenisačici je rečeno da koristi Mildronat ne zbog zdravstvenih tegoba već kako bi podigla razinu energije tijekom mečeva.

Tenisačica je imala dužnost paziti koje tvari unosi u tijelo, a ne delegirati tu odgovornost na druge. Svojem agentu nije dala nikakve upute niti je nadzirala njegov rad, štoviše g. Eisenbud nije niti kvalificiran za to područje.

ITF traži da se žalba odbije i potvrdi odluka ITF-ovog antidopinškog tribunala od 2 godine.

Odluka CAS-a: arbitražno vijeće je odlučilo da će se na slučaj primjenjivati pravila ITF-ovog antidopinškog programa, a supsidijarno englesko pravo.

Vijeće je utvrdilo da nije sporno kako je zabranjena tvar ušla u tijelo tenisačice te je time tenisačica zadovoljila prvi uvjet za smanjivanje kazne.

Zatim je vijeće potvrdilo mogućnost sportaša da dio svojih antidopinških obveza delegiraju drugima. Pri tome sportaši ne odgovaraju za krivnju ili nehaj svojih delegata nego odgovaraju za izbor svojih delegata. Budući da su g. Eisenbud i njegova agencija IMG dugo godina uspješno obavljali svoju djelatnost sukladno antidopinškim pravilima te su i prepoznati od samog ITF-a, njihov izbor od strane tenisačice ne može se smatrati neodgovornim. Stoga tenisačica se snosi značajnu krivnju.

Obveza tenisačice je da osigura da zabranjena tvar ne uđe u njezino tijelo i da bude upoznata sa listom zabranjenih tvari, no kako ona sama nema stručne kvalifikacije u tom području onda te kvalifikacije ne treba imati niti njezin agent kojemu je povjerila tu brigu.

Ipak, tenisačica nije dala nikakve upute g. Eisenbudu niti prijedloge što da provjerava niti je nadzirala njegove zadatke. Jednostavno je sve prepustila njemu izbjegavajući svaku odgovornost što je u suprotnosti s njenim obvezama. Takvi postupci tenisačice ukazuju na određen stupanj krivnje.

Sa subjektivne strane, tenisačica je imala smanjeni osjećaj rizika jer je godinama uzimala Mildronat bez ikakvih problema na prijašnjim testiranjima. Svog doktora je tražila lijek, a ne proizvod koji unaprjeđuje sposobnosti.

Vijeće je utvrdilo i da WADA i ITF nisu izdali nikakva posebna upozorenja oko promjene statusa meldonija.

Uzevši u obzir sve navedeno, arbitražno vijeće djelomično je uvažilo žalbu tenisačice i zbog normalnog stupnja krivnje izreklo joj kaznu od 15 mjeseci.

7. ZAKLJUČAK

Borba protiv dopinga na svjetskoj razini zaokružen je sustav u kojem je potpuno transparentno koje institucije provode borbu, po kojim pravilima i kojim postupcima.

Iako se možda pravila WADA-e i sankcije propisane tim pravilima mogu činiti strogima, treba imati na umu da je sport bez dopinga univerzalno prihvaćena vrijednost gotovo svih sudionika u sportu. Alternativa bi bila umjesto natjecanja sportaša u njihovim vještinama i sposobnostima imati natjecanje farmaceutskih kompanija u tome koja će proizvesti učinkovitiju tvar za unaprjeđivanje sposobnosti. Da ne spominjemo štetnost takvih tvari za zdravlje.

CAS kao institucija koja rješava sporove vezane uz doping i sport općenito dokazala je kako djeluje u skladu sa pravnim načelima prihvaćenima u većini zemalja. To su posebno: zakonitost, pravna sigurnost, ekonomičnost, jednakost stranaka, javnost, nepristranost te pravo na žalbu.

Omogućavaju li pravila WADA-e i praksa CAS-a pošteno natjecanje u sportu što se tiče dopinga? Definitivno. Provedba tih pravila, kao što je uostalom slučaj u svim sustavima, uvijek ovisi i o ljudima koji ih provode.

8. POPIS LITERATURE

1. Court of Arbitration for Sport: Procedural rules 2021., CAS ADD Arbitration Rules, 2021.
2. D. Primorac, M. Buhovac i N. Miletić: *Istraživanje i dokazivanje dopinga kao sportskog delikta s osvrtom na kaznenopravni aspekt*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god.58, 1/2021, str. 185-209
3. Hrvatski zavod za javno zdravstvo: Pravilnik o antidopingu, Zagreb, srpanj 2022.
4. I. Crnić, H. Kačer, J. Crnić, B. Ivančić-Kačer, H. Momčinović, S. Petrović, M. Ivkošić, I. Gliha, M. Ćurković, LJ. Mintas-hodak, Z. Mateša, B. Labar, A. Perkušić, D. Primorac, N. Mijatović: *Uvod u športsko pravo*, Zagreb: Inženjerski biro, 2009.
5. M. Pajčić, T. Petković: *Doping i kaznenopravna odgovornost*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god.45, 3/2008., str. 551-582
6. M.M. Škerbić: *Etika dopinga u sportu: dvije suprotstavljene perspektive*, FILOZOFSKA ISTRAŽIVANJA 143 God.36 (2016) Sv.3 (511-530)
7. World Anti-Doping Agency: World Anti-Doping Code, 2021.
8. Zakon o potvrđivanju međunarodne konvencije protiv dopinga u športu, Narodne novine, 7/2007, 2007.
9. Zakon o športu, Narodne novine, 71/2006, 2006.